

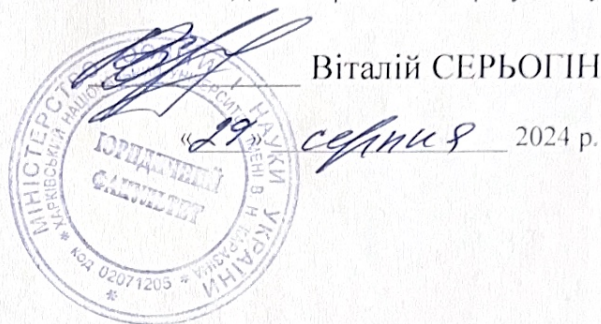
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОГОВІРНЕ ПРАВО

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
галузь знань - 29 Міжнародні відносини
спеціальність - 293 Міжнародне право
освітня програма - Міжнародне право
вид дисципліни - за вибором
факультет - юридичний

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Савченко Віктор Олександрович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол № 14 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін

Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми перший (бакалаврський) рівень вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
«Міжнародне право»

Ліна ФОМІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2023 року, № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Порівняльне договірне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми другого рівня підготовки спеціальності 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни «Порівняльне договірне право» є набуття студентами теоретичних та практичних знань та вмінь порівняльного характеру у сфері регулювання договірних відносин; розуміння основних засад функціонування інститутів галузі міжнародного права.

1.2. Основним завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів відповідних компетентностей:

ЗК 2. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 10. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 12. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

ЗК 15. Цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність.

ПК1. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації; види міжнародних суб'єктів та їх роль у сучасних міжнародних відносинах і міжнародній політиці.

ПК5. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права з таких галузей, як: право міжнародних договорів, право зовнішніх зносин, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне космічне право, право міжнародних організацій, право прав людини, міжнародне економічне право, міжнародне екологічне право, міжнародне кримінальне право, право міжнародної безпеки, міжнародне гуманітарне право.

ПК9. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ПК13. Здатність вести дипломатичне та ділове листування, працювати з міжнародними документами: договорами, актами міжнародних організацій тощо, – аналізувати їхній характер і юридичний статус, складати проекти та супровідну документацію українською й іноземними мовами.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
48 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	

32 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
70 год.	136 год.
Індивідуальні завдання	

1.6. У результаті вивчення даного курсу студент повинен набути наступні результати навчання:

ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;

ПРН5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;

ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної і міжнародної правових систем;

ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних міжнародно-правових явищ і процесів;

ПРН23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів на національному і міжнародному рівнях у різних правових ситуаціях.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика договірного права

Поняття договірного права. Поняття договору. Принцип свободи договору. Види договорів. Публічний договір. Типовий договір. Способи укладення договорів. Поняття оферти, акцепту. Особливості акцепту у міжнародно-правових актах. Форма договору. Поняття та значення істотних умов договору. Тлумачення договору.

Тема 2. Виконання зобов'язань

Поняття виконання зобов'язань. Принципи виконання зобов'язань. Суб'єкти виконання зобов'язань. Предмет виконання зобов'язань. Місце та спосіб виконання зобов'язань. Підтвердження виконання зобов'язань.

Тема 3. Припинення договірних зобов'язань

Поняття припинення зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань. Новація. Припинення зобов'язання зарахуванням. Прощення боргу. Припинення зобов'язання неможливістю виконання.

Тема 4. Забезпечення виконання зобов'язань

Поняття забезпечення виконання зобов'язань. Види забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка: поняття, види та форми. Застава. Іпотека. Заклад. Договір поруки. Гарантія. Завдаток. Притримання. Факторинг як вид забезпечення виконання зобов'язання.

Тема 5. Правові наслідки порушення зобов'язання

Правові наслідки порушення зобов'язання. Прострочення боржника та прострочення кредитора. Поняття та види договірної відповідальності. Форми договірної відповідальності. Відшкодування збитків. Умови відповідальності. Заходи оперативного впливу.

Тема 6. Довірча власність

Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором. Виникнення довірчої власності. Користування об'єктом довірчої власності.

Обов'язки користувача. Обов'язкове звернення стягнення на об'єкт довірчої власності. Порядок звернення стягнення на об'єкт довірчої власності. Звернення стягнення на об'єкт довірчої власності на вимогу третіх осіб. Припинення довірчої власності. Відступлення прав довірчого власника. Придбання майна у довірчу власність в інтересах іншої особи.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Загальна характеристика договірних прав	20	8	2			10	24	2	2			20
Тема 2. Виконання зобов'язань	24	8	6			10	24	2	2			20
Тема 3. Припинення зобов'язань	24	8	6			10	28	2	2			24
Тема 4. Забезпечення виконання зобов'язань	24	8	6			10	26	2				24
Тема 5. Правові наслідки порушення зобов'язання	29	8	6			15	24					24
Тема 6. Довірча власність	29	8	6			5	24					24
Разом	150	48	32			70	150	8	6			136

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Загальна характеристика договірних прав	2 (2)
2.	Виконання зобов'язань	6 (2)
3.	Припинення зобов'язань	6 (2)
4.	Забезпечення виконання зобов'язань	6
5.	Правові наслідки порушення зобов'язання	6
6.	Довірча власність	6
	Разом	48 (6)

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Загальна характеристика договірних прав Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу	10 (20)
2.	Виконання зобов'язань Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу	10 (20)

3.	Припинення зобов'язань Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу	10 (24)
4.	Забезпечення виконання зобов'язань Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу	10 (24)
5.	Правові наслідки порушення зобов'язання Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	15 (24)
6.	Довірча власність Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу	15 (24)
	Разом	70 (136)

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено робочим навчальним планом.

7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні - описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;
2. наочні - демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);
3. практичні - формування вмій і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Застосовується вхідний контроль з метою з'ясування рівня знань студентів з дисциплін, які є базовими для вивчення даної дисципліни. Проводиться на початку вивчення дисципліни шляхом усного опитування або експрес-контролю (тестування).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському аудиторному занятті у формі усного опитування, виступів студентів, написання та захисту рефератів, контрольних робіт.

Поточний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести.

По закінченню семестру проводиться залік.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Питання до заліку

1. Поняття договірного права.
2. Поняття договору.
3. Принцип свободи договору.
4. Види договорів.

5. Публічний договір.
6. Типовий договір.
7. Способи укладення договорів.
8. Поняття оферти, акцепту.
9. Особливості акцепту у міжнародно-правових актах.
10. Форма договору.
11. Поняття та значення істотних умов договору.
12. Тлумачення договору.
13. Поняття виконання зобов'язань.
14. Принципи виконання зобов'язань.
15. Суб'єкти виконання зобов'язань.
16. Предмет виконання зобов'язань.
17. Місце та спосіб виконання зобов'язань.
18. Підтвердження виконання зобов'язань.
19. Поняття припинення зобов'язань.
20. Підстави припинення зобов'язань.
21. Новація. Припинення зобов'язання зарахуванням. Прощення боргу.
22. Припинення зобов'язання неможливістю виконання.
23. Поняття забезпечення виконання зобов'язань.
24. Види забезпечення виконання зобов'язань.
25. Неустойка: поняття, види та форми.
26. Застава. Іпотека. Заклад. Договір поруки. Гарантія. Завдаток.
27. Притримання.
28. Факторинг як вид забезпечення виконання зобов'язання.
29. Правові наслідки порушення зобов'язання.
30. Прострочення боржника та прострочення кредитора.
31. Поняття та види договірної відповідальності.
32. Форми договірної відповідальності.
33. Відшкодування збитків.
34. Умови відповідальності.
35. Заходи оперативного впливу.
36. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором.
 37. Виникнення довірчої власності.
 38. Користування об'єктом довірчої власності.
 39. Обов'язки користувача.
 40. Обов'язкове звернення стягнення на об'єкт довірчої власності.
 41. Порядок звернення стягнення на об'єкт довірчої власності.
 42. Звернення стягнення на об'єкт довірчої власності на вимогу третіх осіб.
 43. Припинення довірчої власності.
 44. Відступлення прав довірчого власника.
 45. Придбання майна у довірчу власність в інтересах іншої особи.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\Sigma 40 = \frac{\Sigma 1}{\Sigma 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\Sigma 40$ – сума максимальної кількості балів

$\Sigma 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\Sigma 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота – 20 балів.

Поточний контроль						Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
$\Sigma 40$						20	60	40	100

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів**.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами

дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє незрозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та залікових робіт

Контрольні та залікові роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 тестових завдань, залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	зараховано
70-89	зараховано
50-69	зараховано
1-49	незараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Правові акти

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 21-22. Ст. 144.

2. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995р № 176/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995 р. № 47. Ст. 349.

3. Конвенція ООН про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів документ від 14.06.1974 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 2004 р. № 4. С. 520.

4. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів від 19.05.1956 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 34. С. 20.

5. Конвенція про транснаціональні корпорації від 06.03.1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999 р. № 36. Ст. 323.

6. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень від 28.05.1999. *Офіційний вісник України*. 2009. № 33. С. 169.
7. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. С. 9.
8. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 р. №3689-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7, Ст. 36.
9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
10. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-X. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377.
11. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646.
12. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 44. Ст. 356.
13. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 04 лютого 1994 р. № 3929-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 23. Ст. 161.
14. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 19. Ст. 80.
15. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422.
16. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст. 135.

Підручники, навчальні посібники

1. Жушман В. П. Міжнародне приватне право: підручник. В. П. Жушман, І. А. Шуміло. Х. Право. 2011. 320 с.

Допоміжна література

1. Міжнародне економічне право і процес: моногр. Віталій Федорович Опришко. К. Парламентське вид-во, 2014. 518 с.
2. Савченко В.О. (2021). Принцип неприпустимості свавільного втручання у сферу особистого життя людини як прояв свободи волі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*, (32). С. 9-14. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2021-32-01>
3. Савченко В.О. Обмеження свободи волі в праві на життя в цифрову еру. Приклади з практики ЄСПЛ / Захист прав людини у цивільному судочинстві : матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. ім. Ю. С. Червоного (м. Одеса, 17 грудня 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю. Голубевої ; уклад.: І.С. Апалькова, О.В. Сатановська. Одеса : Фенікс, 2021. С. 53-57 <https://hdl.handle.net/11300/160155357> .
4. Cherneha, V., Hrytsai, I., Tarasevych, T., Savchenko, V., & Krushelnytska, H. (2022). Rights of a child born through the use of assisted reproductive technologies in the EU countries and Ukraine. *Amazonia Investiga*, 11(53), 101-110. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.10>
5. Савченко В.О. Прояв свободи волі в праві країн-членів ЄС: окремі аспекти / Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 159-161
6. Savchenko, V., Dotsenko, O., Iashchenko, V., Boyarskyu, O., & Shemchuk, V. (2022). Legal coverage of will expression by means of information technologies: Cobertura jurídica de la manifestación de testamentos por medio de las tecnologías de la información. *Cuestiones Políticas*,

40(74), 224-245. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4074.12>

7. Savchenko, V. The Value of the Will of the Participants in Mediation as a Manifestation of its Principles and Principles of Civil Law P. 145-154 / Mediation in Progress: Collection of articles performed by participants of the Erasmus+ project “Mediation: Training and Society Transformation” / MEDIATS. Kyiv: KROK Business School, 2022. 155 с.

8. Воронов К. М., Устименко О. А., Завальна Ж. В., Савченко В. О. Застосування Принципів УНІДРУА як елементу договірної права ЄС: особливості використання в міжнародному комерційному арбітражі. *Академічні візії*. 2022. Вип. 12. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7613539>

9. Savchenko, V., Borsuk, N., Hrabynskiy, M., Guyvan, P., Rudyk, M. (2022). Factors of Volitional Attributiveness of the Legal Transaction based on International Experience. *Cuestiones Políticas*, 40(75), 498-521. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.30>

10. Завальна Ж. В., Устименко О. А., Савченко В. О., Воронов, К. М. Законодавство ЄС та договірне регулювання фінансових послуг в Україні. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Вип. 33. С. 230-235. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/683> <http://dx.doi.org/105281/zenodo.7596395>

11. Устименко О. А., Завальна Ж. В., Савченко В. О., Воронов К. М. Договори в процедурі медіації: Директива ЄС та українське законодавство. *Академічні візії*. 2022. Вип.13. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/145>. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7606326>

12. Савченко В.О. Детермінація свободи волі в цивільному праві ЄС та України. *Нове українське право*. (2022). 6 (2) 137-141. <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.6.2.22>

13. Савченко В.О.; Устименко О.А.; Завальна Ж.В.; Воронов К.М. Вплив Директиви 2006/123/ЄС на інститут послуг в Україні (2022) *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Вип. 35. 74-81. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7594668>

14. Savchenko, Viktor (2022). Issues of the collective will of legal entities. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 8, 22–27, DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2022.8.03>

15. Савченко В.О. Проблематика недійсності правочинів, вчинених на тимчасово окупованій території АР Крим. *Крим – це Україна: стратегія деокупації та реінтеграції: матеріали Міжнародного науково-практичного круглого столу* (м. Одеса, 24 лютого 2023 року). Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. С. 230-234

16. Khorosheniuk, J., Savchenko, V., Andrukhiv, O., Babichev, A., Bortniak, V. (2023). Notarial practice of will declaration in civil transactions in the countries of the European Union: Práctica notarial de declaración de testamento en transacciones civiles de los países de la Unión Europea. *Cuestiones Políticas*, 41 (76), 76-99. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4176.04>

17. Савченко В.О. Порухення принципів цивільного законодавства на окупованих територіях України. Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 24 лютого 2023 р. С. 520-522

18. Савченко В.О. Принцип доброї волі (bona fide) в контексті володіння чужим майном. *Юридичні науки: проблеми та перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 24–25 лютого 2023 р. Львів. Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 57-60. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-15>

19. Савченко В.О. Реалізація принципу свободи договору крізь призму акцепту та оферти. *Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи: матеріали XXII Міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції* (28 квітня 2023 року). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2023. С. 54-55

20. Савченко В.О. Практика застосування конклюдентних дій на прикладі Трірського винного аукціону. *Цивільне право: проблеми теорії та правозастосування* : матеріали XXI

наук.-практ. конф., присвяч. 101-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслова (Харків, 17 лютого 2023 р.). Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 221-223. <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbirnyky-naukovyh-konferenczij/>

21. Савченко В.О. Принцип свободи договору в праві ЄС та України: вступ до проблематики. *Конституційне право ЄС в аспекті євроінтеграції України: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 21 квітня 2023 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 286-289

22. Савченко В.О. Вплив істотних умов договору на зміст принципу свободи договору. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки"*. 2023. № 5 (63). <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2023-5-8879>

23. Савченко В.О. *Поняття колективної волі юридичної особи*. International scientific journal «Grail of Science». №27. 2023. С.198-200. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.05.2023.027>

24. Савченко В.О. «Обіцянка» як основа зобов'язальних правовідносин. *Одинадцять юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського* (до 25-річчя заснування економіко-правового факультету): матеріали Міжнар. наук.-практ.конф. (м. Одеса, 26 травня 2023 р.) / відповід. ред.В. І. Труба, упор. А. Л. Святошнюк; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : Фенікс, 2023. С. 88-91

25. Савченко В.О. Оферта та акцепт як способи реалізації свободи волі в цивільному праві. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*, 1 (25), 32-36. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2023-1\(25\)-32-36](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2023-1(25)-32-36)

26. Савченко В.О. Значення свободи волі у договорах про передачу майна у користування. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Право. 2023. Вип. 39. Серія 18. С .39-43. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2023.39.07>

27. Савченко В.О. Нормативна умова оплатності як спосіб обмеження свободи договору. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України* (м. Київ, 18 травня 2023 р.). С. 232-234.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт Верховної Ради України www.zakon1.rada.gov.ua.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
3. Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки <http://lucl.lucl.kiev.ua>
4. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна <http://www.univer.kharkov.ua>
5. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка <http://korolenko.kharkov.com>